

Én és a világ - Ember és környezete 1-6. évfolyam

Programtanterv

„A” típusú programcsomag

Programfejlesztési Központ - Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

Készítette: Kereszty Zsuzsa javaslatának felhasználásával: Wagner Éva, Száraz Péter, Zágony Bertalanné, Lipták Erika

Célrendszer

A programterv a programcsomag részeként olyan pedagógiai rendszer, amely a Nemzeti alaptanterv és az iskolák tevékenységét meghatározó helyi pedagógiai program közötti kapcsolatot teremti meg.

Az Én és a világ programcsomag *Programterve* kompetenciafejlesztési célkitűzésének megfelelően tananyagba ágyazott attitűdformálás, képességfejlesztés és készségfejlesztés lehetséges útjait fogalmazza meg. Ez az alapvető célkitűzés felel meg a *Nat 2003* koncepciójának és a *Nemzeti Fejlesztési Terv Humán Erőforrás Fejlesztési Operatív Programjának* (3.1.).

A fejlesztés célja, hogy harmonikus kapcsolatot alakítson ki **tegye erőteljesebbé a társadalmi környezet, az ember és környezete kölcsönhatását.** , a természeti környezet, az épített-művi környezet; az egyén és a szociális környezete, embertársai között.

Amikor környezeti kompetenciákról beszélünk, akkor nem egy újabb elemet illesztünk be a fejlesztendő kompetenciák sorába. **A kifejezéssel hangsúlyozzuk, hogy csak akkor érhetünk el eredményeket a fenntarthatóság pedagógiája, a környezeti nevelés terén, ha az oktatási rendszerből kikerülő fiatalok képessé válnak minden megszerzett kompetenciájukat a fenntarthatóság, a környezeti problémák kezelésének érdekében is használni. A szövegértésen keresztül a szociális kompetenciák kialakításáig, minden kompetenciaterület használata szükséges ahhoz, hogy valaki aktív, felelős, környezettudatos állampolgárként kapcsolódhasson be a társadalom életébe.**

A fejlesztés alapelvei –

A környezeti nevelés céljai, kívánalmi, jellemzői Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia szerint

Komplex, rendszer-szemléletű

A környezeti problémák mind komplexek; nincs környezeti kérdés, amely megközelíthető lenne egyetlen nézőpontból a torzítás veszedelme nélkül. A környezeti nevelésnek ezért **rendszer-szemléletűnek** kell lennie; azt a gondolkodásmódot kell követnie, hogy **minden mindennel összefügg**, azaz minden rendszer egyrészt az (egymással is kölcsönhatásban álló) részeinek szintézise, ugyanakkor más elemekkel együtt nagyobb rendszerek része.

Tevékenységek központú tevékenységre orientált, és neveljen együttműködésre

A környezeti nevelésnek a valóságos életben kell gyökereznie, akár a természeti, akár a társadalmi oldal kerül előtérbe. **Tudnunk kell, hogy cselekedeteink hogyan hatnak a környezetre, és ennek megfelelően kell azokat megválasztanunk.** A környezeti problémák általában

nem oldhatók meg egyénileg, komplexitásukból következően eleve társadalmi szintűek. Megoldásuk tehát társadalmi feladat. **Ezért fontos a környezeti nevelésben az együttműködési képességre nevelés.**

Problémamegoldás

A környezeti problémák (sajnos) mindig újak, megoldásukhoz újabb és újabb módszerek szükségesek. A környezeti nevelés ezért szorgalmazza a **divergens gondolkodást és a kreativitást**, ezek nélkül ugyanis nem oldhatók meg a jövő még nem is látható problémái. Szorgalmazza ugyanakkor a **kritikus gondolkodást** – beleértve saját gondolkodásunk és tevékenységünk kritikus szemléletét is.

Neveljen új értékrendszerre

Erőforrásainak kímélete, a természet törvényeivel harmonizáló magatartás és a környezetért felelős életvitel, ennek megfelelően az anyagi javak tekintetében a mértékletesség és takarékoság. A természet törvényeivel harmonizáló magatartás. A Föld iránti kötelesség. Holisztikus látásmód; a világ oszthatatlan – és igazából oszthatatlan – egésznek tekintjük, még akkor is, ha a különálló (klasszikus) tudományok azt az egyszerűsítés érdekében darabokra szedik. A környezeti nevelés feladata, hogy interdiszciplináris módon meghaladja a világot részekre daraboló látásmódot; erősítse a felülről lefelé, az egésztől a részek felé haladó megismerést.

Élethosszig tartó és az élet minden területére kiterjedő

Mindig igazodnia kell az adott fejlődéslélektani sajátosságokhoz. A környezeti nevelésnek meg kell jelennie a gyermekek otthoni, családi nevelésében, az óvodákban, az iskolában, minden intézményes és intézményen kívüli nevelésben-oktatásban.

Lokális és globális egyszerre

A környezeti nevelésnek a helyi, lokális problémákra kell támaszkodnia. A „kertünk végében” lévő probléma a legalkalmasabb az emberek környezeti tudatosságának felébresztésére. Ugyanakkor tudjuk, hogy lényegében véve nincs is csak helyi környezeti probléma, a környezeti ügyeket csak szélesebb keretek között – nemzeti, regionális vagy akár globális összefüggéseiben – lehet megérteni vagy kezelni. A környezeti nevelésnek ezért térben távlatosnak, Föld méretekben gondolkodónak kell lennie.

Mai és jövőbenező egyszerre

Pedagógiailag az „itt és most” fontos szempont. **Annak van erős nevelő, szemléletformáló hatása, ami személyesen érint minket, mert a mi számunkra releváns és aktuális.** Elsődleges feladatunk mindig a jelen szükségleteinek (és nem az igényeinek!) kielégítése, problémáinak megértése, megoldása.

Az egész programon végigvonul a környezettel való harmonikus együttélés és a *fenntartható* (műszaki-gazdasági-társadalmi) *fejlődés* igényének megteremtése, megvalósítási lehetőségeinek keresése.

A *biztonság* és *felelősség* (a Nat-ban is hangsúlyozott) területei (attitűdjei) minden programmodulban megjelennek. A hangsúlyok azonban változnak az évek során

A programmodulok változatos tapasztalatszerzési, vizsgálati, cselekvési lehetőségeket kínálnak. A környezet állapotáról, a vélt és reális veszélyekről, az egészség megőrzésének fontosságáról nem tankönyvi ismeretek megtanulása útján kapnak információkat és viselkedési elvárásokat a diákok. Személyes élményeik segítik őket abban, hogy igényesek legyenek környezetük minőségére; közvetlen tapasztalatok, kutatási eredmények, média információk feldolgozása, értékelése teszi lehetővé azt, hogy elérjük: *érezzék érdeküknek* a biztonságos életvitelt és a felelősségteljes döntéseket. **Ezért a programmodulok nem az ismeretek bővítését, hanem elmélyítését, személyessé tételét kell szolgálják. A változatos, sokirányú kapcsolat a környezettel a szaktárgyak eszközeinek (vizsgálat, kísérlet, térképek, dokumentumok elemzése) ebben tág tere van, ha maga a diák végzi azt, nem csak megtekinti, vagy hall azokról.** Csökkenteni szükséges a tantervi ismeretek megtanulását célzó tevékenységeket.

Fontos cél, hogy a tudományos megismerést tekintsék hitelesnek, megkülönböztessék a köznapi megismerés hiányosságain alapuló megtévesztő megismeréstől. **Szerezzenek gyakorlatot a megfigyelési módszerek – megfigyelés, kísérletezés, sokoldalú információgyűjtés sokféle forrásfelhasználás alkalmazásában.**

Életkori csoportok

Az „Én és a világ” programcsomag az 1-6. évfolyam, a 6-12 éves korosztály számára készül. Az iskolába lépés kezdetétől a hagyományos alsó tagozatot, és a felső tagozat 5-6. évfolyamát foglalja magába.

Első szakasz – 1-4. évfolyam

Képességfejlesztés - Szocializáció, biztonság, felelősség

A 6-8 éves gyerekek információt, tudást elsősorban *érzékszervi tapasztalatszerzés* útján szereznek.. Értékeket, szabályokat, viselkedési formákat családjukban, az iskolában és a tágabb környezetükben *mintakövetés* útján sajátítanak el, tesznek magukévá

Gondolkodásuk elsősorban *képi gondolkodás*, tapasztalataikról emlékezetükben képeket őriznek. Ezért az állatok, a növények, az élettelen természet megismeréséhez vizsgálatokat ajánlunk és alkalmazunk, amelyek tapasztalatait elsősorban rajzban, verbálisan a vizuális ábrázolás alapján rögzítjük. Az ilyen korú gyerek még elsősorban a mesét és a játékot szereti. Nem igazán érdeklik a környezetvédelem alapelvei, de szívesen hallgatja pl. a vízcsepp kalandjairól szóló mesét (amelyben persze szót lehet ejteni ezen alapelvekről is!). Játékként érdekelheti pl. a

csírázás *jelensége* (mint „csoda”), de nem foglalkoztatják a csírázás *feltételei*. Számára most még nem a törvényszerűségek megállapítása s az odavezető oknyomozó vizsgálódás a cél (ez majd néhány év múlva lesz a sajátja), hanem maga a tevékenység mint jó játék.

Az értékszocializációt, a környezet számára kedvező társas magatartást *tevékenységek* révén – például közös szabályalkotással, szimulációs játékokkal - *modell-nyújtással* segítjük elő.

- A tanterv célja, hogy alkalmazása segítse a gyerekeket eligazodni a hétköznapi életben – konkrét, valós helyzetekben. Ennek megfelelően ajánlja a valós helyzetek megteremtését vagy azok iskolai szimulációját.
- Célja, hogy a diákok a tapasztalatszerzés közben megőrizzék kíváncsiságukat, fejlesszék érdeklődésüket.
- Célja, hogy fejlessze az alkotó készséget, kreativitást.
- Fejlessze az összefüggések keresésének igényét, a rendszerszemléletet, a holisztikus megközelítés képességét.
- Az életkori sajátságoknak megfelelő rendszeres mozgásos tevékenység, aktivitás (játék, sport) a testi fejlődéshez és mozgáskultúra fejlődéséhez egyaránt járuljon hozzá. (Gyakran a mozgás igényét kell felkelteni a gyerekekben.)
- A tanterv a differenciálás módszereivel élve tekintettel van a diákok aktuális fejlettségére.

Második szakasz – 5-6. évfolyam

A javasolt tevékenységek között meghatározó az első szakaszban elsősorban a játék, és tapasztalatszerzés, sokoldalú érzékszervi kapcsolat útján. Célja a *megfigyelés* képességének fejlesztése.

A második szakaszban ez kibővül *vizsgálatok* tervezésével, végrehajtásával. A diákok egyszerű vizsgálati módszereket alkalmaznak, adatokat gyűjtenek. Méréseket végeznek, adataikat, vagy más vizsgálatok eredményeit bemutató táblázatok, grafikonok olvasását gyakorolják. Kiegészül a sokoldalú információszerzés, gyűjtés, rendszerezés, a tantárgyak közötti kapcsolatok erősítésével, - lehetőleg projekteken való gondolkodással. Feltételezéseket fogalmaznak meg, *összefüggéseket* ismernek fel. *elsősorban az emberi tevékenység, az emberiség és a természet kölcsönhatásáról.*

Ezen eszközök segítségével fejleszhető képességek a figyelem, az összefüggések keresése, felismerése, csoportosítása, a rendszerszemlélet, a vizuális és verbális emlékezet, a szóbeli és írásbeli kifejezőkészség.

A tananyag szerkezete

A második szakaszban a programcsomag céljainak megfelelően különböző arányokban tartalmazza a Nat

- Ember és társadalom,

- Ember és természet,
- Földünk és környezetünk,
- Művészetek,
- Életvitel és gyakorlati ismeretek,
- Testnevelés és sport területeinek műveltségi elemeit.

A műveltségi elemekkel szaktudományokon alapuló tantárgyak óráin találkoznak a diákok.

A rendelkezésre álló órakeret 50%-ában az iskolák saját pedagógiai programjukban meghatározott órákon folytatják a tanítást.

A tartalmi elemek elrendezésének elvei

A „tananyag” az első szakaszban (1-4 évfolyam) a közvetlen fizikai és szociális környezet, a hétköznapi élet jelenségeit, eseményeit, közösségi élményeit alkalmazza, segíti feldolgozni.

Az életkori sajátosságoknak és a mindennapi élményeknek megfelelően minden évfolyamon figyelmet fordítunk az *életmód, életvitel, a fogyasztói szokások* alakítására.

Az emberi test felépítésének és működésének ismerete, a fejlődéssel járó változások, az egészséges életmód szokásai, a függőséghez vezető szokások tartalmi elemei, a viszony a természeti környezethez - spirális szerkezetben, különböző mélységben és megközelítésben, minden évfolyamon megjelennek.

Projekt módszer,

amely a módszergyűttesek alkalmazásával az ismeretszerzés és a szociális kompetenciák párhuzamos fejlesztését, a rendszerszintű gondolkodást, az ember és a természet közötti kölcsönhatás felismerését segíti.

Kooperatív tanítási-tanulási módszerek

A programcsomag szakmai koncepciójának megfelelően a programterv moduljai a kooperatív tanítási-tanulási módszereket részesítik előnyben. Ezek alkalmazásával eredményesen fejleszthetők a szociális és kommunikációs képességek.

A módszer segíti, szükségessé teszi az egyéni kutatást, elmélyülést, gyakorlást.

A fejlesztés várható eredményei - értékelés

A programcsomag egészében és az egyes témakörökben megfogalmazott nevelési célok, kompetenciafejlesztési feladatok „teljesítése”, a „követelmények” megadásával nem értelmezhető. A remélt fejlődés, viselkedésváltozás az egyes életszakaszok végén értékelhető. Az első, (1-4. évfolyam), majd a második (5-6. évfolyam) lezárásával fogalmazhatók meg a *fejlesztés várható eredményei*.

Az értékelés alapelveit a programcsomag *Szakmai koncepciója*, a fejlesztő értékelés előtérbe helyezését kiemelten tartalmazza.

Modulok, modulleírások ld. Külön!

A programtanterv elemi egységei program*modulok*, amelyek közvetlen iskolai alkalmazásra készültek. Belső alternatívái, bejárési útjainak variációs lehetőségei lehetővé teszik rugalmas alkalmazásukat, többféle helyszínen, különböző iskolai adottságok között és sokféle összetételű gyermekcsoportban, osztályban.

A tanterv és a közvetlen iskolai alkalmazásra készült modulok egyik célja, hogy változatos módszertani lehetőséget kínáljon, ezzel meghatározóan formálja a közoktatás módszertani eszközkészletét.

A tanterv témaköreinek leírása tartalmazza

- a téma *címét*,
- fejlesztési célkitűzését,
- a feldolgozásra jutó óraszámot,
- a modulok számát,
- a modulok címét,
- a javasolt módszerek, ajánlott tevékenységek felsorolását,
- a tartalmi elemek leírását, a fejlesztési feladatokat.

Óraszámok

A programmodulok óraszámai (2 vagy 3 óra) lehetővé teszik, hogy a szabadban szervezett programok, a munka- és eszközigényes megfigyelések, vizsgálatok, az alkotó tevékenység zavartalan legyen. Ez természetesen összevont, egymást követő órákon lehetséges legeredményesebben.

Sajátos tanításszervezési módok

A második szakaszban (5-6. évfolyam) szervez a legtöbb intézmény *erdei iskolát*. Ennek kiérlelt hazai gyakorlata van. Szakmai kritériumait, támogató rendszerét az OM kiadványi is tartalmazzák. A kormányzati célnak megfelelően – hogy minden gyerek a közoktatásban töltött évek alatt legalább egy alkalommal eljuthasson több napos, a lakóhelyétől távoli erdei iskolába – létrejött a fogadásra alkalmas oktatóközpontok hálózata a magyarországi nemzeti parkokban. Más fogadó helyek szigorú kritériumrendszernek megfelelően válhatnak a „harkályos” védjegyet viselő hálózat tagjává.

A felkészítés az erdei iskolai tevékenységre az 5. évfolyam tantervi elemeiben kezdődik meg. Közvetlen támpontot a 6. évfolyam moduljai nyújtanak. Az erdei iskola szervezéséhez bizalommal igénybe vehetik az iskolák a nemzeti parkok oktatási osztályainak munkatársait és más alkalmazottainak segítségét. (Melléklet)

Iskolai feltételek és eszközök

A második szakaszban megnő a jelentősége a *kutató, kísérletező* tevékenységnek. Ezért tervezni kell az iskola *könyvtárának, informatikai eszközeinek, szaktantermeinek* zavartalan használatát (rajz- és természettudományos szaktantermek). Hangsúlyossá kell tenni, a sajnos még nagyon hiányzó tanulói műhelyeket, konyhákat

MELLÉKLET

1. Kiemelten fejlesztendő területek a Nat szerint

ÉNKÉP, ÖNISMERET

A személyiség fejlődését azzal segíthetjük elő, ha önmaguk megismerésére motiváló tanulási környezetet szervezünk a tanulók számára. Énképük és önismeretük gazdagodásához ezért olyan tanulási környezetet célszerű biztosítani, amely fokozza az őket körülvevő személyek és dolgok egyre tágabb körei iránti érzékenységet, illetve alakítja bennük az alapvető erkölcsi, etikai normák iránti fogékonyságot. A Nemzeti alaptantervben megnevezett értékek abban az esetben épülnek be a fejlődő személyiségbe, ha a tanulási tartalmak elsajátítása során a tanulók maguk is aktív részeseivé válnak ezen értékek megnevezésének és azonosításának. Ahhoz, hogy tanulóink képesek legyenek azonosulni az iskola által közvetített értékekkel, folyamatosan gondoskodnunk kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját nevelésük, személyes biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakításában.

HON- ÉS NÉPISMERET

Gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez, az ezzel való azonosuláshoz vezet. Ismerjék meg a városi és a falusi élet hagyományait, jellegzetességeit. Segítsük elő harmonikus kapcsolat kialakítását a természeti és a társadalmi környezettel.

EURÓPAI AZONOSSÁGTUDAT – EGYETEMES KULTÚRA

Magyarságtudatukat megőrizve váljanak európai polgárokká.

... Legyenek nyitottak és elfogadóak a más kultúrában szocializálódott honfitársaikkal szemben.

Ismerjék meg az egyetemes emberi civilizáció legjellemzőbb, legnagyobb hatású eredményeit. Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt. Szerezzenek információkat az emberiség közös, globális problémáiról, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködésről.

KÖRNYEZETI NEVELÉS

Ahhoz, hogy a természeti környezet, az emberi civilizáció fenntartható legyen, egész életen át tartótanulásra van szükség. Ennek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődhetnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikben. A tanulók

kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés válják meghatározóvá.

Magatartásukban alakuljon ki és erősödjön meg a személyes biztonságra való törekvés. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelésében és megoldásában.

TESTI ÉS LELKI EGÉSZSÉG

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való kezelésére is nevel.

Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást. Ismerjék meg a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, veszélyes anyagok – leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit.

FELKÉSZÜLÉS A FELNŐTT LÉT SZEREPEIRE

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttéléshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos, pedagógiailag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszer kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában. A szociális kompetenciák fejlesztésében kiemelt feladat a segítséssel, együttműködéssel, vezetéssel és versengéssel kapcsolatos képességek erősítése.

2. A képességfejlesztési területekhez kapcsolódó tematikus csomópontok

Fejlesztési területek	Tematikus csomópontok / elemek
-----------------------	--------------------------------

<i>Attitűdök</i>	
Tolerancia	<p>Globális sokszínűség. Életformák, életmódok. Hétköznapi szokások és ünnepek. Különböző vallások. Kisebbség és többség.</p>
Szolidaritás (érzések és tettek szintjén)	<p>Biológiai különbségek (élő-élettelen, fiú-lány, gyerek-felnőtt, egészséges-beteg, ép-sérült, idős-fiatal) Társadalmi különbségek (szegény – gazdag, egészséges – beteg, iskolázott – tanulatlan, ismerős-idegen) A segítségnyújtás formái. Egyéni segítségnyújtás. Társadalmi igazságosság.</p>
Autonómia (A gondolatok, a beszéd és a tettek szintjén)	<p>Személyes autonómia. Biztonság. Befolyásolás, befolyásoltság. Tömegkommunikáció, reklám, propaganda. Önkormányzat, a helyi közösség.</p>
Cselekvési hajlandóság és felelősségvállalás	<p>Érdeklődés, kíváncsiság. A hétköznapiakban: Szemléklődés. Közöny. Cserbenhagyás. Segítségkérés, segítségnyújtás. Felelősségvállalás. Beavatkozás és be nem avatkozás A személyes részvétel formái. (Rendezvények, események, szervezetek) Fogyasztási szokások.</p>

Fejlesztési területek	Tematikus csomópontok / elemek
<i>Képességek (1)</i>	
Identitás	<p>Csoporthoz tartozás. Nemek és generációk. Családi és rokonsági kapcsolatok. Nyelvi és kulturális közösség, kötődések. Szervezeti, intézményi kapcsolódások. Lakóhelyi közösségek. Állampolgárság.</p>
Szabálykövetés, szabályalkotás	<p>Jogok és kötelességek. A természet törvényei. Közös környezetünk. Társas, társadalmi normák, hagyományok, íratlan szabályok. Erkölcs. Írott szabályok. A szabályozás eszközei (szabvány, tiltás, jutalmazás)</p>

	Szabályalkotás. Szabályalkalmazás (játék, sport, közlekedés, munkavégzés, életvitel) Szabályszegés. Felelősség. Bűn, bűnüldözés, büntetés, bűnhődés. A büntetés intézményei.
--	--

Fejlesztési területek	Tematikus csomópontok / elemek
<i>Képességek (2)</i>	
Együttműködés	Feladat és irányítás. Demokrácia és diktatúra. Közintézmények. Civil szervezetek.
Véleményalkotás és véleménynyilvánítás	A véleménynyilvánítás formái, csatornái. Véleményalkotás, -nyilvánítás, vita. Magánügy, közügy. A média világa. Informatika. Valóságos és virtuális világ.
Választás és döntés	Személyes és közösségi értékek. Fogyasztás. Párválasztás. Pályaválasztás.
Konfliktuskezelés	Érdekellentét. Siker, kudarc. Stressz. Indokolatlan és jogos félelmek. Ellenfél. Ellenség. Erőszakmentesség. Győztes – győztes stratégia. Konszenzus. Kompromisszum. Erőszak a személyközi kapcsolatokban. Az engedélyezett erőszak intézményei (rendőrség, katonaság). Háború. Terrorizmus. Diplomácia. (Híradások értelmezése)
Problémamegoldás	Tájékozódás térben, időben. Kérdések. Kutatás, tudományos módszerek. Tervezés, szervezés Személyes megoldások. Műszaki megoldások.

3. Erdei iskola

Az elfogadott meghatározás szerint

„Az erdei iskola sajátos, a környezet adottságaira építő nevelés- és tanulásszervezési egység. A szorgalmi időben megvalósuló, egybefüggően többnapos, a szervező oktatási intézmény székhelyétől különböző helyszíni tanulásszervezési mód, amelynek során a tanulás a tanulók aktív, cselekvő, kölcsönösségen alapuló együttműködésére és kommunikációjára épül. A tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik az adott helyszíni természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez. Kiemelkedő nevelési feladata a környezettel harmonikus, egészséges életvezetési képességek fejlesztése és a közösségi tevékenységekhez kötődő szocializáció.”

(Az erdei iskola hasznos könyve Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest, 2002)

Egyszerre jelenti

- a sajátos tanulásszervezési módot,
- annak megszervezését, forgatókönyvét, megvalósítását, és
- a helyszínt, amely az osztályt befogadja, és amely a vizsgálataik tárgya is.

Az erdei iskola a szorgalmi idő ésszerűen, meghatározott szempontok szerint tervezett szakasza. Egybehangzó vélemény szerint a 11-12 éves korosztály (tantervünkben az alapfok második szakasza, 6. évfolyam) a legalkalmasabb a tanulók személyiségfejlődése szempontjából az erdei iskola szervezésére.

(Az állami, tárcaközi Erdei Iskola Program anyagi támogatást nyújt pályázati úton azoknak az iskoláknak, amelyek pedagógiai programjukban tervezik ezt a korszerű tanulásszervezési módot. A pályázati felhívás is tekintettel van a fenti szempontokra.)

Elvárható, hogy a „hatodikos” gyerekek már biztonságosan tájékozódjanak.

Nyitottak, kíváncsiságuk még eleven, de már nem érik be az egyszerűsített vagy mesés magyarázatokkal. Logikus, exakt, valós magyarázatot igényelnek kérdéseikre.

Ebben az időszakban bomlik szaktudományokon alapuló szaktárgyakra a tantervi oktatás is.

De még megőrizhetők, átmenthetők a holisztikus szemlélet, az egészséges látáshód elemei, megerősítve a rendszerszemlélet igényével, és kiegészítve az analitikus „tudományos” megközelítés módszereivel.

Tantárgyak és tartalmak az erdei iskolában

Tartalmi szempontból az erdei iskola nem köthető tantárgyakhoz, még kevésbé a természettudományokhoz, vagy egyoldalúan a biológiai tanulmányokhoz. Megközelíthető úgy is, hogy a tanítás más helyszínen történik, annak előnyeit kihasználva a lehető legtöbb tantárgy számára. Lehet élményszerű történelem óra a történelmi helyszínen, várromon vagy csatamezőn; biológia óra az élő természetben: erdőben, vízparton; a

fizikai jelenségeket tanulmányozhatjuk nagy léptékben a szabadban, és kémia órán a savakat sokkal életszerűbben mutatjuk be egy hangyaboly segítségével.

Ennél jobb megközelítést ajánlunk. Az erdei iskola egyik legfontosabb jellemzője, hogy az önálló *kutató tevékenységre* ösztönöz. A lakóhelytől távoli helyszín is erre ösztönöz.

A vizsgálat területei a táj egy darabjának

- földtani jellemzői,
- élővilága,
- épített értékei,
- történelme,
- egykori és mai lakossága.

Lényeges eleme a kapcsolatteremtés a helyi lakosokkal.

Erdei iskola projekt

A tanulószervezés természetes eszköze a *projekt módszer*. Iskolai megvalósítása is összetett pedagógiai projekt. Az iskola egészét érinti, valamennyi iskolai osztály életébe beleszól. Ha nem leküzdendő anyagi és szervezési nehézségek halmazának tekintjük, szervesen illeszthető az intézmény életébe. A helyi tantervben tervezett tanítási szakasz előkészítése, megvalósítása, értékelése közös feladatot jelent, és közös értékeket teremt.

A felkészülés fél- egy évvel korábban kezdődik. Jó, ha készülnek rá, várják, tervezik a gyerekek is.

A résztvevő osztály(ok) érdeklődésének felkeltése, az egyes alprojektek, kutató csoportok kialakítása során a gyerekeknek lehetőségük van az együttes tervezésre, a tevékenységek, vizsgálati területek, feladatok önkéntes megválasztására.

Az erdei iskola projekt eredményeinek feldolgozása természetesen utómunkálatokat igényel, számos értékes produktumot eredményez, amely végső soron az egész intézmény számára bemutatható, és közös kincsé válik.

Értékelésének utolsó szintje az eredmények interpretálása nyomán az egész iskola, és a szülők véleménye és elismerése.

A tárgyiasult, bemutatható, közzé tehető „produktumok” széles skálája valósítható meg: tanulói és csoport napló, irodalmi alkotás, rajz, festmény, fotó, hang és video felvétel,

Az erdei iskola nem nyári, szünidei tábor, hanem a tanítás része. Erdei iskolát csak szorgalmi időszakban szervezhetünk.

Nem tanulmányi kirándulás, és *nem szaktábor*, az azonos érdeklődésű tanulók többé-kevésbé homogén csoportja számára. Szaktáborba azok jutnak el, akiket korábbi élményeik is motiválnak.

Természetes egysége az *iskolai osztály*, amely életének egy fontos szakaszát „lakva” tölti együtt, a lakóhelyétől távol. A társas kapcsolatok és az önállóság fejlődésének mással nem helyettesíthető lehetőségeit kínálja. Ezért is fontos a mindenki számára újdonságot jelentő, lakóhelytől távoli szálláshely. A tanulók mobilitása kártékony mértékben beszűkült, gyakorlatilag megszűnt a rendszeres éves osztálykirándulások gyakorlata. Az erdei iskola jelentős mértékben hozzájárul az országismeret megszerzéséhez.

A változatos, ingergazdag környezetből kizárt gyerekeknek is lehetőséget nyújt, hogy megismerjék és megkedveljék azt, amitől ismeretlensége okán idegenkedhetnek. Különösen fontos, hogy a kíváncsiság mellett a természet, az *élővilág szeretete* erősödjön, és ne közeledjenek indokolatlan szorongással, félelemmel az élőlényekhez.

A közös együttlét, program, amely rendszerint nem városi és nem túlcivilizált, hanem természetközeli környezetben játszódik, ideális tere az egészséges életmód eleminek gyakorlati megismerésére. Az egészségnevelés számára jól tervezhető lehetőséget nyújt.

Helyszínek

Az erdei iskola helyszínét és a közös szálláshelyet ma már viszonylag könnyen megtalálhatjuk. A magyarországi nemzeti parkok igazgatóságai természetes partnereink lehetnek a felkészülésben és megvalósításban egyaránt. (www.kvvm.hu)

Szálláshelyet a részletes minőségi kritériumoknak megfelelő, terepi programot is kínáló szolgáltatók közül választhatunk, de magunk is megszervezhetjük, nem túl nagy erőfeszítéssel.

Ajánlott irodalom

- Az erdei iskola hasznos könyve Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest, 2002
- Bimbó boci bóklászása és más hasznos ötletek a fenntarthatóságra neveléshez Magyar Környezeti Nevelési Egyesület Budapest 2001
- Agárdi Sándor: Praktikum az óvodai és az általános iskolai környezeti neveléshez EQUA Budapest 1995

4. Témakörök és óraszámok

1. évfolyam, 116 tanítási óra

Témakörök	Modulok száma	Óraszám
1/1. Otthon és iskola	10	24
1/2. Az egészség	6	18
1/3. Szülőföldünk	7	18
1/4. Élőlények körülöttünk	7	19
1/5. Tárgyak és anyagok körülöttünk	6	18
1/6. Emberek között	6	18

2. évfolyam, 116 tanítási óra

Témakörök	Modulok száma	Óraszám
2/1. Otthon és iskola	5	13
2/2. Egészséges fiúk és lányok	9	20
2/3. Tegnap, ma, holnap – múlt, jelen jövő	5	11
2/4. Lakóhely, szülőföld	7	17
2/5. Életünk az élővilágban	6	15
2/6. Anyu, vegyél nekem...	6	15
2/7. Kontinensek, országok, városok, emberek	4	9
2/8. Évszakok és változások	7	15

3. évfolyam, 116 tanítási óra

Témakörök	Modulok száma	Óraszám
3/1. Amíg egy épületből otthon lesz	6	18
3/2. Az egészség	7	21
3/3. Az én városom, az én hazám	6	18
3/4. A világ körülöttünk	8	24
3/5. Anyagok a környezetünkben	7	20
3/6. Emberek, népek és országok Európában	3	9
3/7. Miért készítették, hogyan használjuk?	2	6

4. évfolyam, 58 tanítási óra

Témakörök	Modulok száma	Óraszám
4/1. Az emberek körülöttünk otthon és az iskolában	5	12
4/2. Fiúk és lányok	4	10
4/3. Lakóhelyünk	4	12
4/4. Az élővilág körülöttünk	4	10
4/5. Anyagok és emberek, változások és kapcsolatok	3	12

5. évfolyam, 116 tanítási óra

Témakörök	Modulok száma	Óraszám
5/1. Étkezés, Mozgás	4	12
5/2. Felnőtté válás – a szervezetünk	2	6
5/3. Életrend, Tanulás	3	9
5/4. Közlekedés	3	9
5/5. Fogyasztás	3	9
5/6. Szenvedélyek	2	6
5/7. Itthon és a nagyvilágban	5	15
5/8. A természet	4	12
5/9. A természet	4	12
5/10. Az energia	3	8
5/11. Szokások, hagyományok és értékek	6	18

6. évfolyam, 116 tanítási óra

Témakörök	Modulok száma	Óraszám
6/1. Étkezés	6	17
6/2. Felnőtté válás, pályaválasztás	3	9
6/3. Szervezetünk változásai	4	11
6/4. Tanulás, szórakozás	4	12
6/5. Közlekedés	4	12
6/6. Fogyasztás, gazdálkodás	4	12
6/7. Szenvedélyek	3	9
6/8. Média, informatika	3	8
6/9. Természet/erdei iskola	5	14

6/10. Energia, gazdálkodás	4	12
----------------------------	---	----

1. évfolyam

1/1. Téma: Otthon és iskola

<i>Célja:</i> Tájékozódás a közvetlen környezetben, a mindennapi kontaktusban lévő emberekkel kapcsolatos helyzetek felismerése, megoldása. Az én-kép formálása. A biztonságos gyalogos közlekedés elsajátítása. A kommunikációhoz szükséges szókincs bővítése.			
<i>Óraszám:</i> 24		<i>modulok száma:</i> 10	
<i>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</i> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka101_01-10	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Az én családom, a te családod • Egy napom otthon • Kedvenc ételem • Egy napom az iskolában • Az én birodalmam • Együtt vagy egymással? • Játék a szabadban • A világ körülöttünk • Utazz velem! 	<p>Beszélgetés, szituációs játék, rajzkészítés, saját történet elbeszélése csoportban és osztály előtt.</p> <p>Közös séta a szabadban, forgalmi helyzetekben, játszótéren.</p> <p>Szabályjátékok.</p> <p>Alternatívák kitalálása és eljátszása a mindennapi életben előforduló helyzetekben.</p> <p>A személyes élet-történet megismerése.</p>	<p>Család, családtagok, generációk, életkorok és változások,</p> <p>Lakás, otthon, napi elfoglaltságok, étkezés.</p> <p>A mindennapi élet eseményei, helyzetei.</p> <p>Együttélési szabályok.</p> <p>Szokásos közlekedési útvonalak és eszközök, közlekedési szabályok.</p>	<p>Pozitív énkép alakítása.</p> <p>Önbizalom.</p> <p>Helyzetfelismerés.</p> <p>Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása, saját közlés késleltetése.</p> <p>Szabályok szükségességének és betartásának felismerése néhány viselkedési, együttélési, és közlekedési szabály alapján.</p>

1. évfolyam

1/2. Téma: Az egészség

<u>Célja:</u> A diák saját szervezetének megismerésével készüljön föl a szervezetében lezajló változásokra. Szerezzen tapasztalatokat arról, hogy az emberek alapvető testi felépítésükben hasonlóak, de nemük, életkoruk, kultúrájuk szerint különbözőek. Alakuljon ki igénye az egészséges életvitelre. Gyakoroljon olyan tevékenységeket, amelyek fontosak az egészséges életvitel szempontjából. Ismerje fel, ha orvosi segítségre van szükség.			
<u>Óraszám:</u> 24		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka101_11-16	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Az emberi test• Mozogjunk az egészségért• Étkezzünk egészségesen• Biztos, hogy beteg vagyok?• Orvosnál, beteglátogatóban• Mennyit nőttem, ügyesedtem!	Szituációs- dramatikus játék. Adatgyűjtés saját betegségeivel kapcsolatban. Gyűjtés, csoportosítás az ételekkel kapcsolatban. Ételkészítés. Vita, beszélgetés páros munkában, csoportban és osztálykeretben.	Saját szervezetével kapcsolatos adatok, megfigyelések érzékenységek gyűjtése. Egészség és betegség, betegség megelőzés, orvosnál, napi ritmusok, személyi higiéné, táplálkozás és mozgás szerepe, táplálkozási szokások, ételek.	Az egészséges életmód szokásainak alakítása.

1. évfolyam

1/3. Téma: Szülőföldünk

<p><u>Célja:</u> Tájékozódás a lakóhelyen. A lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. (Természeti környezet, emberek, hagyományok.) Tájékozódás az időben.</p>			
<p><u>Óraszám:</u> 18</p>		<p><u>modulok száma:</u> 7</p>	
<p><u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport</p>			
<p><u>Modulok címe</u> szka101_17-23</p>	<p><u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u></p>	<p><u>Tartalom</u></p>	<p><u>Fejlesztési feladatok</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Hol laksz? Hogyan jössz iskolába? • Közlekedünk • Kérlek segíts! • Város és falu • Tudod-e hol van? (tájékoztató) • Közintézmények és köztérek • Tervezzük játszótérrel 	<p>Séta, kirándulás, utazás helyi közlekedési eszközökön. szituációs- és dramatikus játékok, tabló-, és kiállítás készítés csoportmunkában. Önálló megfigyelés, beszélgetés és adatgyűjtés felnőttekkel, A lakóhely múltja – a szülők emlékeiben. Rajz, szóbeli bemutatás (idegenvezetés) Helytörténeti képanyag, tárgyi emlékek felkeresése. Bekapcsolódás a gyermekeknek szóló programokba, tevékenységekbe.</p>	<p>Lakóhely, lakcím, település, falu, város, főváros, közintézmények, közérdekű telefonszámok, segítségkérés és segítségadás, tájékoztató.</p>	<p>A kommunikációs képesség fejlesztése. Kérés, kívánság, elképzelés kifejezése szóban, saját elképzelésének alakítása a többiek elképzeléséhez, igényéhez. Bővüljenek a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatai, ezen keresztül formálódjon a természeti és az épített környezethez való pozitív attitűd. Térbeli tájékozódás, távolságok viszonya. Az időbeli tájékozódás fejlesztése (múlt, régmúlt)</p>

1. évfolyam

1/4. Téma: Élőlények körülöttünk

<u>Célja:</u> A gyerekek élőlényekkel kapcsolatos viszonyának fejlesztése. Szerezzenek tapasztalatot élőlények megfigyelésében, Alkossanak és ismerjenek meg elemi szabályokat, fejlődjön kifejezőkészségük. Vegyék észre a környezetükben található veszélyforrásokat, és próbáljanak megoldást találni valamelyik megszüntetésére. Alakuljon/erősödjön a természeti környezettel kapcsolatos pozitív érzelmi beállítódásuk.			
<u>Óraszám:</u> 19		<u>modulok száma:</u> 7	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka101_24-29	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Séta a természetben 1.• Állatok és növények• Szerinted melyik élőlény?• Élőlények és életműködéseik• Élet az ember közelében• Ültessünk, gondozzunk növényeket• Barátaink az állatok (társállatok)	Kirándulások, séták a szabadban. Gyűjteménykészítés, gyűjtött anyagok bemutatása. Dramatikus játékok az élőlényekkel kapcsolatosan. Halmazképzés, élőlények tulajdonságainak megfigyelése, csoportosítása Megfigyelések rögzítése rajzzal, elbeszélés alapján néhány szóban.	Élőlények, élettelen dolgok, életműködések. Növények és állatok az ember környezetében és a szabad természetben. Az ismert élőlények életfeltételei.	Erősödjék érzelmi kötődése az élővilághoz, alakuljon felelősségtudata az élőlényekkel kapcsolatban. Bővíljenek az élőlényekkel kapcsolatos tapasztalataik Szóbeli kifejezőkészség és társakkal való együttműködés fejlesztése. A megfigyelőképesség, a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése.

1. évfolyam

1/5. Téma: Tárgyak és anyagok körülöttünk

<i>Célja:</i> A környezettel kapcsolatos felelősség felismerése, alakítása az anyagok alakításának, felhasználásának, sorsának megismerésén keresztül.			
<i>Óraszám:</i> 18		<i>modulok száma:</i> 6	
<i>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</i> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<i>Modulok címe</i> szka101_30-35	<i>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</i>	<i>Tartalom</i>	<i>Fejlesztési feladatok</i>
<ul style="list-style-type: none">• Természetes és mesterséges anyagok• Készítsünk uzsonnát• Játékok a fényvel és a hanggal• A víz és a levegő körülöttünk• Mi lesz vele, ha már nem kell?• Hogy is van ez városunkban (a hulladék kezelése)	<p>Egyszerű ételek, tárgyak készítése csoportmunkában.</p> <p>A gyerekek által megmunkálható anyagok tulajdonságainak megismerése egyéni és közös tárgykészítés során.</p> <p>A háztarásokban és intézményekben keletkező hulladék, annak kezelése és a környezet állapota közötti kapcsolat felderítése, eredetük és sorsuk követésén keresztül.</p> <p>Érzékelőjáték páros- és csoportmunkában. Csoportosítás, halmazképzés adott és a gyerekek által választott szempontok alapján egyéni és csoportmunkában.</p> <p>Kirándulás, séta egy hulladékkezelőben.</p> <p>Csoportmunkában egyszerű kísérletek és megfigyelések végzése, a tapasztalatról való beszélgetés.</p>	<p>Honnan származhatnak, miből készülnek az ételek? Ételkészítés, élő és élettelen anyagok, anyagi tulajdonságok. Ajándék-, játékkészítés különféle anyagokból. A mindennapi tevékenységek során keletkező hulladék és sorsa, újrahasznosítás, takarékoság.</p> <p>Jelenségek megfigyelése, értelmezése: hangadás és hang, égés, fény és fényjelenségek, víz és levegő tulajdonságainak megtapasztalása életünkben.</p>	<p>A felelősség felismerése az anyagok felhasználásával, illetve az újrahasznosítás fontosságával kapcsolatban.</p> <p>Legyen képes egyszerű vizsgálatok, műveletek elvégzésére rajzos leírás alapján, csoportmunkában.</p> <p>Munka közben törekedjen az anyagtakarékosságra, a tiszta rendezett környezetre és az esztétikus kivitelre. Alakuljon elképzelése a szelektív hulladékgyűjtés és a takarékoság fontosságáról.</p> <p>Váljon pontosabbá illetve bővüljön az élettelen környezet jelenségeinek elbeszéléséhez szükséges szókincs.</p> <p>Fejlődjön a megfigyelőképessége.</p>

1. évfolyam

1/6. Téma: Emberek között

<u>Célja:</u> Tapasztalatok az emberek különböző csoportjaiban kialakult szokásokról, hagyományokról, a végzett tevékenységek során. Egészséges életrend, napi időbeosztás, rendszeres mozgás kialakítása.			
<u>Óraszám:</u> 18		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka101_36-41	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Idősek és fiatalok• Sportoljunk együtt• Az úgy van nálunk (szokások, szabályok)• Együtt az osztály (szabályok alkotása)• Ma ünnepnap van nálunk• Nagypapa mesélj	Beszélgetés, interjúkészítés családtagokkal, rokonokkal, erről beszámoló tartása. Különböző szokások megismerése, eljátszása, átélése. Csoportmunka, szituációs-dramatikus játék az egyes ünnepekhez kapcsolódó, különböző kultúrkörökben meglévő (cigány, kínai, arab stb.) különböző szokások bemutatására. Rajzos napirend készítése csoportmunkában. Beszélgetés a felnőttek és az idős emberek napi életritmusáról. Összehasonlítás a saját napi ritmussal.	Életkorok, életkorral járó változások. Egészséges életmód a különböző életkorokban. Egészség és sport a különböző életszakaszokban Ünnepek, szokások. egyformák és különbözőek - a másság és elfogadása. Együttélés a családban és az osztályban, az ehhez szükséges szabályok és hagyományok.	Fejlődjön a másik ember elfogadása, tiszteletben tartása. A kortársak különböző egyéni szükségleteinek megismerésével formálódjon a közösségi szabályok betartásának igénye, ez legyen hatással a magatartás formálására.

2. évfolyam

2/1. Téma: Otthon és iskola

<u>Célja:</u> Az otthoni és az iskolai környezet megfigyelése és az ezeken a helyszíneken végzett legfontosabb tevékenységek összegyűjtése. Ezekre alapozva a tanulókkal kapcsolatos elképzelések megfogalmazása, a tanulókkal kapcsolatos ismeretek bővítése, szokások alakítása. Az eredményes tanuláshoz szükséges közös és egyéni feltételekkel való ismerkedésen keresztül az önálló tanulási képesség megalapozása. Együttműködés, mások egyéni szükségleteinek tiszteletben tartása.			
<u>Óraszám:</u> 13		<u>modulok száma:</u> 5	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka102_01-05	<u>Javasolt tevékenységek,</u> <u>ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• A mi osztályunk• A mi iskolánk• Együttélés otthon és az iskolában• Használjuk biztonságban (eszközök, gépek)• Mikor tanulsz? Hogyan tanulsz?	Rajzkészítés, építőjáték, (használata, tervezése) Beszélgetés a tanulás egyéni módszereiről. Szituáció és dramatikus játékok, gyűjtőmunka. Közös szabályalkotás. Az osztályterem berendezése, díszítése, a gyerekek javaslatai, tervei alapján	A lakás, otthon berendezése, életterek a lakásban és az osztályteremben, családtagok élettere a közös lakásban, együttélési szabályok és életterek az osztályban, iskolában. Fontosabb tevékenységek otthon és az iskolában. Házimunka és tanulás. A tanuláshoz összegyűjtött tanácsok/ szabályok összegyűjtése, megfogalmazása.	Az egyéni tanulási szokások kialakítása. A szabályalkotás képességének fejlesztése.

2. évfolyam

2/2. Téma: Egészséges fiúk és lányok

<p><i>Célja:</i> Az ember fejlődésének nyomon követése az újszülött kortól a kiskamaszkorig, saját élmények, szülőkkel, nagyszülőkkel folytatott beszélgetések alapján. A fiúk és lányok, férfiak és nők közötti különbségek és hasonlóságok összegyűjtése. Az orvosi vizsgálatok megértése. Bizalomépítés az orvos, a gyógyászat iránt. Az egészség, mint érték megjelenítése.</p>			
<p><i>Óraszám:</i> 20</p>		<p><i>modulok száma:</i> 9</p>	
<p><i>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</i> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport</p>			
<u>Modulok címe</u> szka102_06-14	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Kistestvér születik • Így működik az emberi test 2. • Életmód és egészség • A mozgás öröme • Iskolaorvosnál és iskolafogászon • Napirend • Mit ettünk ma? • Fiúk lányok együtt • Én nem akarom! (cigaretta, ...) 	<p>Látogatás az iskolaorvosnál és az iskolafogászon.</p> <p>Szituációs és dramatikus játékok, beszélgetés saját élményekről. Az iskolai étkezés körülményeinek elemzése.</p> <p>Adatgyűjtés és elemzés táplálkozási szokásokról, adatok elemzése. Javasolt változtatások megfogalmazása csoportmunkában.</p> <p>Rajzos, applikációs folyamatábrák használata, elemzése egyes szervrendszerek működésével kapcsolatban.</p> <p>Film élmények megbeszélése.</p>	<p>Gyerekek a családban, kistestvér születése és gondozása. Egy újszülött „napirendje”.</p> <p>Az emberi szervezet, életműködéseink.</p> <p>Életmód és egészség.</p> <p>Az egészséghez szükséges sport, mozgás.</p> <p>Táplálkozási szokások, napi életritmus megfelelő kialakítása.</p> <p>Fiúk és lányok. Idősebb testvérek és ismerősök társaságában.</p> <p>Egészségtelen szokások. (cigaretta, alkohol, meddig maradjunk ébren? stb.)</p>	<p>Formálódjon képe az emberi szervezet működésével kapcsolatban, értse meg, hogy az egészség megőrzésében mindenkinek saját felelőssége van.</p> <p>Törekedjen a cigaretta, és más egészségkárosító anyagok elutasítására, és azoknak a helyeknek és helyzeteknek az elkerülésére, ahol ilyet fogyasztanak.</p> <p>Mindennapi élethelyzetekben törekedjen a megismert sportmozgások tudatos alkalmazására.</p>

2. évfolyam

2/3. Téma: Tegnap, ma, holnap – múlt, jelen, jövő

<u>Célja:</u> Az időben való tájékozódás fejlesztése a diák és családja életének eseményein, valamint lakóhelye történetén keresztül. . A lakóhely történetének megismerése, történelmi események időpontjának elképzelése. Az énkép és a jövőkép formálása.			
<u>Óraszám:</u> 11		<u>modulok száma:</u> 5	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka102_15-19	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Mit mutat az óra? • Születésem előtt, vagy azóta történt? (időszalag) • Családom története (családfa) • Amikor a nagyszüleim gyerekek voltak • 30 év múlva szerintem (jövőkép) 	<p>Időszalag készítése és elemzése csoportmunkában. Családfa készítése tanítói/szülői segítséggel, egyéni munkában.</p> <p>Riportkészítés, fényképek, egyéb dokumentumok gyűjtése a szülők és nagyszülők gyermek és fiatalkorával kapcsolatban.</p> <p>Beszélgetés a gyűjtött anyagokról.</p>	<p>Időszalag készítése, néhány kiválasztott esemény elhelyezése időszalagon.</p> <p>Családfa készítés, adatgyűjtés szülőktől, nagyszülőktől az ő gyermekkorukkal kapcsolatban.</p> <p>Milyennek képzeled saját jövődet</p>	<p>Saját életének és közvetlen környezetének tapasztalatai alapján fejlődjön idő-fogalma. Személyes történetének újragondolásán keresztül formálódjon én-képe. A társak személyes történeteivel való ismerkedés járuljon hozzá a másik megértéséhez, elfogadásához.</p>

2. évfolyam

2/4. Téma: Lakóhely, szülőföld

<p><u>Célja</u> : Tapasztalatszerzés a tágabb környezetben. Az utazásokkal kapcsolatos saját élmények szerzése, a településeken belüli és azok közötti távolságokkal kapcsolatos tapasztalatok gyűjtése és rendszerezése. Az utazással összefüggő teendők és szabályok megismerése. A kapcsolattartás más eszközeinek használata.</p>			
<p><u>Óraszám</u>: 17</p>		<p><u>modulok száma</u>: 7</p>	
<p><u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek</u>: Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport</p>			
<p><u>Modulok címe</u> szka102_20-26</p>	<p><u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u></p>	<p><u>Tartalom</u></p>	<p><u>Fejlesztési feladatok</u></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Hurrá, utazunk (távolsági közlekedés, jegyváltás) • A főváros • Színházba (moziba) megyünk • Uszodában (sportcentrumban) • Levelem érkezett • Azt üzenem ... • Lakóhelyem 	<p>A tanító, más felnőttek, társak elbeszélésének meghallgatása az utazás különböző lehetőségeiről. Utazás másik faluba, városba, fővárosba, megyeszékhelyre stb. Szituációs-, dramatikus játékok utazással kapcsolatban. Közös utazás megtervezése. Színház, vagy mozi látogatás. Üzenet, üdvözlőlap stb. küldése egymásnak játékszituációban és valóságos helyzetekben.</p>	<p>A távolsági közlekedés eszközei, jegyváltás, pályaúdvár. Színház vagy mozi látogatás. Kapcsolattartás más településen élő ismerősökkel, rokonokkal. Üdvözlőlap, levél küldése.</p>	<p>Törekedjen a megismert szabályok betartására. Törekedjen üzenetek rövid, informatív megfogalmazására. A közös játékokban való részvétel során fejlődjön kifejezőkészsége, formálódjon kapcsolatrendszere, törekedjen a társaival való eredményes együttműködésre.</p>

2. évfolyam

2/5. Téma: Életünk az élővilágban

<u>Célja:</u> Az élővilággal kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A környezettudatos magatartás megalapozása, alakítása.			
<u>Óraszám:</u> 15		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka102_27-32	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Séta a természetben 2. • Egy kisállat közös gondozása • Növények a környezetünkben (gondozás, megfigyelés) • A természet alkotásai (természetes anyagok bemutatása, felhasználása) • Milyen a környezetünk? • Szerintünk azt kellene tenni... 	<p>Egy kisállat közös gondozása. Kirándulás, séta egy közeli élőhelyre, gazdaságba. Irányított megfigyelések készítése, rajzok, fényképek stb. készítése és elemzése csoportmunkában. „Állati” élethelyzetek eljátszása. Kiválasztott növények és állatok fejlődésének, életciklusainak megfigyelése, erről rajzos megfigyelési napló készítése csoportmunkában. Környezetvédelmi sétán/akcióban való részvétel, az ezzel kapcsolatos megfigyelések rendszerezése, tennivalók megfogalmazása. A tapasztalt problémák megoldásában segíteni képes közösség, szervezet figyelmének felhívása a veszélyhelyzetre.</p>	<p>Egy természetes élőhely meglátogatásán keresztül néhány, az élőlények közötti kapcsolat megismerése. A településhez legközelebbi természetes élőhely meglátogatása, növények és állatok megismerése. Néhány növény és állat fejlődésének megfigyelése, testfelépítés, életműködések tanulmányozása. A környezet állapotával kapcsolatos megfigyelések.</p>	<p>Erősödjön a természetes környezet értékei és szépsége iránti pozitív beállítódása, a növények, állatok szeretete, tisztelete. Az állatoktól való esetleges idegenkedés oldása. Fejlődjön érzékenysége a környezetében tapasztalható kedvezőtlen változásokra, veszélyhelyzetekre. Törekedjen a környezetében tapasztalt környezeti értékek megóvására, a problémák feltárására.</p>

2. évfolyam

2/6. Téma: Anyu, vegyél nekem...

<u>Célja:</u> A vásárlás során mérlegelendő szempontok számbavétele. A vágy-kielégítés késletetésének gyakorlása			
<u>Óraszám:</u> 16		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka102_33-38	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Áruk és árak • Biztosan szükséged van rá? • Életünk és a reklámok • Vásárolni megyünk • Melyiket válasszam? (Környezeti szempontok a vásárlásban) • Lehet harmonikusan is! 	<p>A gyerekek által kedvelt, és mindennaposan használt cikkekkel kapcsolatos reklámok gyűjtése. Reklámok információtartalmának elemzése csoportmunkában. Szituációs játék. Egy vásárlással kapcsolatos döntés következményeinek elemzése döntésfa, jövőkerék, vagy más módszerrel. Mit vennék, ha ... ? zsebpénz beosztásával kapcsolatos ötletek gyűjtése ötlet-roham módszerrel.</p> <p>Kérdések megfogalmazása, például: szükségünk van-e rá? Milyen az ára? Csomagolása? Mi lesz a sorsa, ha már nem használjuk?</p> <p>Folyamatábra készítése arról, hogy mi történik egy kiválasztott árucikkkel/csomagolásával felhasználás után. Használható eszközök készítése hulladékból. Környezetvédelmi séta a lakóhely környékén.</p>	<p>Áruk és árak. Gazdálkodás. A reklám és ami mögötte van. Szükségletek, igények, vágyak megkülönböztetése. Vásárlás, vásárlási szokások termékek és csomagolásaik és a környezetszennyezés kapcsolata. Környezetbarát megoldások.</p>	<p>A reklámok tartalmának elemzése járuljon hozzá a gyermekek kritikai gondolkodása alapozásához. A tevékenységek során ismerjenek meg olyan módszereket, amelyek segítik őket saját döntéseik következményeinek megértésében.</p> <p>Törekedjenek olyan szokások és életvitel kialakítására, amellyel hozzájárulhatnak a környezet terhelésének csökkentéséhez. Törekedjenek igényeik és vásárlási szokásaik ellenőrzésére.</p>

2. évfolyam

2/7. Téma: Emberek, szokások a Földön

<u>Célja:</u> A gyerekek Földdel kapcsolatos elképzeléseinek felszínre hozása. Ismerkedés néhány más kontinensen, illetve más országban élő nép szokásaival.			
<u>Óraszám:</u> 9		<u>modulok száma:</u> 9	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka102_39-42	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> Hol élünk a Földön? Őseim, rokonai Európában Ünnepek (életfordulók) többféleképpen I. Ünnepek (a naptári év fordulói) többféleképpen II. 	<p>Tevékenységek:</p> <p>Beszélgetőkör Szabad rajz Drámajáték</p> <p>Például: „Sokfélék vagyunk” című saját könyv készítése a Magyarországon élő népcsoportokról, elsősorban a diákok közvetlen környezetében élőkről.</p>	<p>Magyarország a Földön. Magyarország a kontinensen. A Magyarországon élő különböző népcsoportokhoz tartozó emberek – a honfitársaink.</p>	<p>A környezettudatos magatartás fejlesztése. megerősítéséhez. A sokféleség értékének felismerése. Más kontinensekkel, országokkal, népekkel kapcsolatos ismeretek járuljanak hozzá a másság elfogadásához.</p>

2. évfolyam

2/8. Téma: Évszakok és változások

<u>Célja:</u> Tapasztalatok gyűjtése az időjárásról és az évszakokról.			
<u>Óraszám:</u> 15		<u>modulok száma:</u> 7	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka102_43-49	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Az időjárás és mindennapi életünk• Készítsünk időjárás jelentést!• Öltözködés és évszakok• Mozgás a szabadban• Fűtés és takarékoság• Alkalmazkodás az élővilágban• Jeles napok...	<p>Adatgyűjtés, megfigyelések a szabadban, csoportmunkában és egyénileg. Adatok rögzítése a csoport által választott módon, a gyűjtött adatok feldolgozása, rendszerzése.</p> <p>Az évszakoknak megfelelő öltözködés bemutatása öltöztető játékkal, vagy más módon.</p> <p>Régi fűtési módok ismertetése rajzok alapján, csoportmunkában.</p> <p>Textilek és más anyagok válogatása az egyes évszakoknak megfelelő ruhatár készítéséhez csoportmunkában, a döntések indoklása.</p>	<p>Az időjárás elemeinek megfigyelése, az adatok rögzítése, évszakok jellemzése, időjárás jelentések értelmezése, jelentősége életünkben.</p> <p>Alkalmazkodási példák a természetben.</p> <p>Hogyan alkalmazkodik az ember az évszakokhoz? (öltözködés, fűtés-hűtés, ezek hatása a környezetre, racionális takarékoság és környezetkímélő megoldások)</p>	<p>Tapasztalatszerzés az együttműködés és a megfigyelés alkalmazásában.</p> <p>A csoportban végzett együttműködés fejlesztése.</p> <p>Tapasztalatszerzés a környezetbarát és takarékos energiafelhasználásról.</p>

3. évfolyam

3/1. Téma: Amíg egy épületből otthon lesz

<u>Célja:</u> Tájékozódás a közvetlen környezetben. Szükségletek, igények és vágyak kezelése. A kommunikációhoz szükséges szókincs bővítése.			
<u>Óraszám:</u> 18		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka103_01-06	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Épül a házunk• Mesterségek, mesteremberek, mesterfogások• Anyagok• Kapcsolatok• A legszebb ház• Az otthonunk	Ismerkedés valós élethelyzetekkel. Közös játékok. Projekt-szerű munkaszerbezés: közös tevékenység megtervezése. Kirándulás, közös játék és mozgás a szabadban.	Az építkezés. Terv, folyamat, eredmény. Szakma, foglalkozás, hivatás Építőanyagok Ellátó rendszerek: víz, áram, gáz Szép épületek. Otthonos otthon	Pozitív énkép alakítása. Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása, saját közlés késleltetése. Csoportépítés. Egészséges életmód igénye

3. évfolyam

3/2. Téma: Az egészség

<u>Célja:</u> Tájékozódás a közvetlen környezetben, az egészséges életvitel igényének fenntartása. A kommunikációhoz szükséges szókinccs bővítése.			
<u>Óraszám:</u> 18		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka103_07-13	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Szemünk fénye• Mitől (ne) féljünk?• Segítségkérés, segítségnyújtás• Közlekedés• Mozgás, játék a szabadban	Ismerkedés valós élethelyzetekkel. Közös játékok. Projekt-szerű munkaszervezés: közös tevékenység megtervezése. közös játék és mozgás a szabadban.	Egészség és betegség. . Biztonságos tájékozódás hétköznapi helyzetekben	Pozitív énkép alakítása. Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása, saját közlés késleltetése. Egészséges életmód igénye Gondoskodás képessége

3. évfolyam

3/3. Téma: Az én városom, az én hazám

<u>Célja:</u> Tájékozódás a tágabb környezetben. Kapcsolat a lakóhely értékeivel, emberekkel. A helyi tanterv lehetőségeinek kiaknázása.			
<u>Óraszám:</u> 18		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka103_14-19	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Állampolgársága: magyar• Lakóhelyünk emlékhelyei• Lakóhelyünk felfedezése• Idős emberek• Az önkormányzat• Együttélés a lakóhelyemen	Ismerkedés valós élethelyzetekkel. Közös játékok. Projekt-szerű munkaszervezés: közös tevékenység megtervezése. Beszélgetés, riport	Nemzeti jelképek. A helyi tantervben megjelenő helytörténeti tartalmak. Intézmények a lakóhelyen. Kisebbségek, társadalmi csoportok	Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása, saját közlés késleltetése. Empátia Identitástudat Kötődés

3. évfolyam

3/4. Téma: A világ körülöttünk

<u>Célja:</u> Tájékozódás a tulajdonviszonyokban.			
<u>Óraszám:</u> 24		<u>modulok száma:</u> 8	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka103_20-27	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Enyém, tiéd• Köztulajdon, magántulajdon• A rendőrség• Biztonság – otthon, utcán• Közbiztonság• „Ég a város”• A lakható város• Szegények és gazdagok	Ismerkedés valós élethelyzetekkel. Közös játékok. Projekt-szerű munkaszervezés: közös tevékenység megtervezése. .	A tulajdon formái, eredete A tulajdon védelme Intézmények, intézményrendszerek	Pozitív énkép alakítása. Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása, saját közlés késleltetése. Csoportépítés.

3. évfolyam

3/5. Téma: Anyagok a környezetünkben

<u>Célja:</u> Biztonságos tájékozódás az élettelen és az élő világ jelenségei között			
<u>Óraszám:</u> 21		<u>modulok száma:</u> 7	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek			
<u>Modulok címe</u> szka103 28-34	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Vegyszerek a háztartásban• Vegyszerek a környezetben• Miből van? Anyagfajták, ciklusok• Ásványkincsek, ércek• Felhő, hó, eső• Oldatok• Felfedezzük az Állatkertet• Felfedezzük a Fűvészkertet	Ismerkedés valós élethelyzetekkel. Közös játékok. Projekt-szerű munkaszervezés: közös tevékenység megtervezése. Kirándulás, közös játék és mozgás a szabadban.	Az anyag különböző formái és állapotai Anyagok, vegyszerek biztonságos alkalmazása Felkészülés az erdei iskolára	Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kommunikációs készség fejlesztése Önállóság Kíváncsiság Csoportépítés. Egészséges életmód igénye

3. évfolyam

3/6. Téma: Emberek, népek, országok Európában

<u>Célja:</u> Tájékozódás a közvetlen környezetben, az egészséges táplálkozás. Mozgás és port. A kommunikációhoz szükséges szókincs bővítése.			
<u>Óraszám:</u> 9		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka103 36-38	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Rokonok, barátok külföldön• Sokfélék vagyunk• Az a véleményem...	Ismerkedés valós élethelyzetekkel. Közös játékok. Projekt-szerű munkaszervezés: közös tevékenység megtervezése. Médiafigyelés és elemzés Vita	Emberfajták, népek, nemzetek sokfélesége, értékeik	Tolerancia Empátia Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása, saját közlés késleltetése. Csoportépítés.

3. évfolyam

3/7. Téma: Miért készítették, hogyan használjuk?

<u>Célja:</u> Tájékozódás a közvetlen környezetben, önálló és közös alkotás különböző anyagokból			
<u>Óraszám:</u> 6		<u>modulok száma:</u> 2	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka103_39-40	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Miből van a ...• Barkácsoljunk!	közös tevékenység megtervezése. közös játék a szabadban. Alkotás különböző anyagokból	Anyagismeret	Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kreativitás Kíváncsiság Motoros ügyesség fejlesztése Csoportépítés, a munkafolyamat megszervezése

4. évfolyam

4/1. **Téma:** Az emberek körülöttünk otthon és az iskolában

<u>Célja:</u> A segítő alkalmazottak napi munkájának megismerése, megtapasztalása, megbecsülése. A gyerekek közvetlen (iskolai) környezetében működő szokások, szabályok eredete, létrejötte, oka. Családi kapcsolatok erősítése, mélyítése			
<u>Óraszám:</u> 12		<u>modulok száma:</u> 5	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Magyar nyelv és irodalom			
<u>Modulok címe</u> szka 104_05, 104_9-11, 104_19, 104_21	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>

<ul style="list-style-type: none"> • Két kézzel • Úton-ülön • Anya, kérlek, meséld el! • A családon belül • 30 év múlva szerintem... 	<p>Valóságos munkavégzés. Beszélgetések, kérdőívek kitöltetése, elemzése. A napi, iskolai élet során felbukkanó tevékenységek felderítése, kipróbálása. Életkor és helyszínek (munkahely, otthon, iskola, utca...) szerinti játékos vizsgálódás az érvényes szokások, szabályok, hagyományok területén (dramatikus rögtönzés, helyzetgyakorlatok). Gyűjtés és összehasonlítások írásban, táblázatokban. Létező szabályrendszerek átvizsgálása, saját megalkotása. A beszélgetések, gyűjtő, elemző, leíró feladatok segítségével ismerkedés a szülők különböző foglalkozásaival. Jövőkép formálás: a gyerekek leírják/lerajzolják, milyennek képzelik maguk és településük jövőjét.</p>	<p>Az iskolai segítő alkalmazottak napi munkájának megismerésén, megtapasztalásán keresztül ezek becsülése, értékelése. Egyezségek, szabályok és születésük: létező „házi rendek” vizsgálata, saját hasonló elkészítése, látogatás az iskolai Diákönkormányzat valamilyen megbeszélésén. A vendégül hívott szülők segítségével a szülők bevonása a gyerekek jövőképeinek, terveinek alakításába. Kitekintés a majdani pályaválasztás irányába. A diákok jövőképeinek formálása, a „belátott”, „belakott” időhorizont tágítása; az ökopesszimizmus oldása.</p>	<p>A különböző emberek munkájának megbecsülése Kapcsolatépítési készség Empátia és tapintatosság Ismeretszerzési képesség Megfigyelés, elemzés, érvelés Kérdésfeltevés és vitakészség Véleményalkotás, a tapasztalat megvitatása Konszenzuskeresés döntések előtt, kompromisszumkészség Nyitottság a más érdekek, veszélyek, szokások belátására, elfogadására Tudatos tervezés</p>
---	--	---	---

4. évfolyam

4/2. Téma: Fiúk, lányok

Célja: A különböző nemek sajátosságainak megismerése, az interperszonális érintkezés alapsémái, a hagyományos nemi szerepek megismerése

<u>Óraszám:</u> 12		<u>modulok száma:</u> 5	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Magyar nyelv és irodalom			
<u>Modulok címe</u> szka104_01-05	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • „Úgy érzem, hogy...” • A szerelmeslevél • Hímnem – nőnem • „Apa mosdik, anya főz” • Divat nem divat 	<p>Különbféle érzékszervi észleléshez kapcsolódó érzelmkifejezési technikák bemutatása a drámajáték eszközeivel.</p> <p>Kommunikációs technikák gyakorlása drámajátékkal a következő témákban: hogyan tudom valakinek a tudtára hozni azt, hogy kedvelem, szeretem; vagy éppenséggel, hogy problémám van velem.</p> <p>Speciális családrajz készítése vizuális művészeti technikával.</p> <p>A divat és eleminek vizsgálata szituációs játékokkal.</p>	<p>A korosztályra jellemző érzések, és ezzel együtt saját identitás megismerése.</p> <p>Az adott korosztály érzelmi kifejezése, különös tekintettel az iskolai kommunikációra. A cikizés, a megszegyenítés, a kibeszélés kínos pillanatai és lelki következményei.</p> <p>Az emberi test felépítése és működése, a test higiéniája.</p> <p>A hagyományos társadalmi nem szerepek megismerésével egy saját jövőbeni család képzeletbeli kialakítása</p> <p>A korosztályra és a korra jellemző öltözködés: nemek és stílusok közti különbségek, hasonlóságok.</p>	<p>Verbális és nonverbális, valamint paralingvisztikai eszközökkel végzett kommunikáció</p> <p>Szövegértés</p> <p>Viselkedésformák elsajátítása és tudatos használata</p> <p>Művészeti tevékenységekkel történő kreatív kifejezés.</p>

4. évfolyam

4/3. Téma: Lakóhelyünk

<u>Célja:</u> A társadalmi környezet és feladatainak megismerése	
<u>Óraszám</u> 12	<u>modulok száma:</u> 4
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Magyar nyelv és irodalom	

<i>irodalom és nyelv, Művészetek</i>			
<u>Modulok címe</u> szka104_15-18	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Városunk • A mi történetünk • Az úgy lenne jó, hogy... • Közös jövőnk 	<p>A közös tevékenység megtervezése. Személyes kapcsolatok kialakítása a városban működő intézmények feladatainak megismerése céljából. Ezek kutatása. Szerepjátékok Végül a városka bemutatkozása valamilyen rendezvény keretében. Plakát, prospektus, újság, meghívó... készítése.</p>	<p>Egy fiktív kisváros vagy falu "alapítása" osztályon belül, majd működtetése: a szerepek, feladatok számbavétele, kiosztása (polgármesteri hivatal, posta, oktatási intézmények., egészségház, tűzoltóság, stb. - az ezekhez tartozó funkciók, feladatok tervezésén keresztül a kisváros életének "működtetése").</p>	<p>A társadalmi környezet vizsgálata. Az intézmények feladatainak megismerése. Kifejező kommunikáció Együttműködés Kompromisszumkészség Adott szerepekbe, feladatokba való behelyezkedés</p>

4. évfolyam

4/4. Téma: Az élővilág körülöttünk

<u>Célja:</u> Az élővilág sokféleségének megfigyelése, az élőlények alkalmazkodásának megismerése, vizsgálata általános és egyedi tulajdonságok alapján			
<u>Óraszám:</u> 10		<u>modulok száma:</u> 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Matematika			
<u>Modulok címe</u> szka104_12-14, 104_20	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>

<ul style="list-style-type: none"> • Egy öreg fa naplója • Színek, alakok az élővilágban • Életben akarok maradni • Miről mesél? 	<p>Egy konkrét fa és környezetének, ezek változásainak megfigyelése, következtetések megfogalmazása, folyamatok felismerése.</p> <p>Az élőlények változatosságának vizsgálata gyűjtéssel, megfigyeléssel, halmazokba rendezés. A hasonlóság vizsgálata, a különbözőség felfedezése.</p> <p>A természeti környezetben levő élőlények egymásra hatásának vizsgálata.</p>	<p>Az erdő élővilága, napi, évszakos ritmusainak megismerése.</p> <p>Színek, alakok és az életfolyamatok összefüggéseinek keresése. Az élővilág alkalmazkodási formáinak megismerése.</p> <p>Az élőlények túlélési technikáinak megismerése.</p>	<p>A megfigyelési képesség és a szépérzék fejlesztése.</p> <p>Kreativitás és a fantázia fejlesztése.</p> <p>Problémaazonosítás, a megoldás megkeresése.</p> <p>Ok-okozati kapcsolatok felismerése.</p> <p>A következmény fogalmának használata</p>
--	--	--	--

4. évfolyam

4/5. Téma: Anyagok és emberek, változások és kapcsolatok

<p><u>Célja</u>: : A környezet állapotának megismerése, helyi problémák felkutatása, helyi megoldási lehetőségek felmutatása.</p> <p>A mindennapi életben legfontosabb táplálékok előállításának megismerése, ismeretek bővítése a világ más tájain élő emberek kultúrájáról</p>			
<p><u>Óraszám</u>: 12</p>		<p><u>modulok száma</u>: 3</p>	
<p><u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek</u>: Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek</p>			
<p><u>Modulok címe</u> szka104_06-08</p>	<p><u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u></p>	<p><u>Tartalom</u></p>	<p><u>Fejlesztési feladatok</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Talaj, víz, levegő • Ami a asztalra kerül • Mindennapi kenyérünk 	<p>Megfigyelés, vizsgálatok végzése. Közös tevékenység megtervezése. Veszélytérkép készítése. Néhány alapvető élelmiszer elkészítése. Gyümölcsök aszalása, szárítása. Tejtermékek feldolgozása. Egy kenyér közös elkészítése, sütése. A moka közös megtervezése és a folyamat megfigyelése. Információ gyűjtés más népek étkezési szokásaival kapcsolatban.</p>	<p>A környezet anyagai és ezek állapota. Termőtalaj, vizek és levegő védelme, annak mgsimerése, hogy mit tehetnek ezért a gyerekek. A mezőgazdasági tevékenység környezeti hatásának megismerése. Étkezési szokásaink. Néhány alapvető élelmiszer elkészítési módja, története. “Alapélelmiszerek” a világ más tájain. Kenyérkészítés, gabonafélék feldolgozása, fontosabb tápanyagok</p>	<p>Környezettudatosság Környezetbarát anyagok és a felhasználók választási lehetőségének megismerése. Felelősség a környezetért. Egészség, mint érték, rendszerben gondolkodás. Technológiai kompetencia alapozása. Problémák gyűjtése, megoldási lehetőségek keresése. A munka megbecsülése. Szolidaritás Takarékoság Empátia</p>
--	--	--	---

5. évfolyam

5/1. Téma: Étkezés, mozgás - életmód

<u>Célja:</u> A természetes, egészséges életmód és életvitel igényének alakítása. Pozitív énkép formálása.			
<u>Óraszám:</u> 12		<u>modulok száma:</u> 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek,			
<u>Modulok címe</u> szka105_01-04	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Finomat, egészségeset • Melyik részét esszük? • Mozogj az egészségédért! • Az olimpiai láng nyomában 	<p>Élelmiszerek, ételek eredetének, a hozzá kapcsolódó tevékenységeknek és szokásoknak összegyűjtése.</p> <p>Egyszerű ételek alapanyagainak beszerzése, vásárlás.</p> <p>Ételek készítése, részvétel főzésben-sütésben.</p> <p>Közös étkezés.</p> <p>Étlap, étrend összeállítása, különböző életkorú és adottságú emberek számára.</p> <p>Más népek konyhája.</p> <p>Mozgás a szabadban.</p> <p>Az élsportolók életmódjának megismerése. (Kutatás, riport)</p>	<p>A tápanyagok kapcsolják össze az emberi szervezet anyagforgalmát és a bioszférát. A kölcsönhatás több oldalú.</p> <p>Az ételek megválasztásának szempontjai.</p> <p>Étkezni jó!</p> <p>Étkezési szokások, mozgás, erőnlét és testalkat összefüggése.</p>	<p>Keressük az egészséges, tartalmas, szükségleteinknek és egyéni adottságainknak megfelelő élelmiszereket és táplálkozási szokásokat.</p> <p>A mozgás, a sport az életünk természetes és örömteli része.</p>

5. évfolyam

5/2. Téma: Felnőtté válás – a szervezetünk

<u>Célja:</u> Az emberi szervezet felépítéséről és működéséről kialakult kép bővítése. Az ember természetes fejlődésének, változásainak elfogadása.			
<u>Óraszám:</u> 6		<u>modulok száma:</u> 2	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105_05-06	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • A szervezet jelzései • Gyerek, kamasz, felnőtt 	<p>Tájékozódás, rendszerezés: az emberi test felépítése, működése. Képi és szöveges információk elemzése.</p> <p>A tevékenységgel (pl. mozgás), az életmóddal (pl. táplálkozás és az életkorral járó természetes változások. Személyes tapasztalatok felelevenítése.</p> <p>Különböző életkorok szükségletei - szerepjáték</p>	<p>Szervek, szervrendszerek pontos neve, funkciója, érzékenysége. A természetes működések és a betegségek jelei. Okaik, megelőzésük.</p> <p>Az emberi egyedfejlődés jellegzetességei. Serdülőkori változások.</p>	<p>Érzékenység, sérülékenység felismerése, felelősség saját egészségünkért.</p> <p>A normális életműködések, fejlődési szakaszok elfogadása.</p> <p>A természetes életmód és az egészség összefüggése.</p> <p>Bizalomépítés az orvosi segítség iránt.</p> <p>Pozitív, segítő attitűd formálása fiatalabb gyerekek és idős emberek iránt.</p>

5. évfolyam

5/3. Téma: Életrend, tanulás

<u>Célja:</u> Egyéni érdeklődés, egyéni célok és közösségi tevékenység összhangjának megteremtése. Közösségi célok megvalósítása.			
<u>Óraszám:</u> 9		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105_07-09	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Mutasd meg, hogyan tanulsz!• Barátság• Kirándul az osztály	Legalább egy napos kirándulás, (utazással). Megtervezése, projekt szerű megvalósítása. Előzetes kutató munka, tájékozódás a tervezett helyszínről, annak bemutatása változatos eszközökkel. Részvétel a szervezésben.	Az tanulás sokféle formájának megismerése, gyakorlása. Változatos ismeretszerzési lehetőségek gyakorlása.	Társas kapcsolatok építése, együttműködés a gyakorlatban. Kompromisszumkészség, ellenállás a csoportnyomásnak. Nyitottság, kíváncsiság fenntartása. Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése. Együttműködés, céltartás fejlesztése.

5. évfolyam

5/4. Téma: Közlekedés

<u>Célja:</u> A biztonságos közlekedéshez szükséges tevékenységek körének bővítése. Tájékozódás.			
<u>Óraszám:</u> 9		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105 10-12	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Kerékpárral az iskolába• Utazás régen és ma• Hogyan utazunk holnap?	<p>A közlekedési eszközök működése. Érdekességek gyűjtése, bemutatása.</p> <p>Saját tapasztalatok a kerékpárról. (gondozás, karbantartás bemutatása)</p> <p>Vita az egyes eszközök előnyeiről. Döntési helyzetek, lehetőségek.</p> <p>Valós forgalmi helyzetek felismerése a szabadban. Jelzések, a szabályok megértése (kölcsonös megismertetése).</p>	<p>A közlekedési eszközök fejlődése, előnyök, környezeti hatások.</p>	<p>Az érdeklődés, kíváncsiság fenntartása. Saját vélemény alkotása, érvelés, vitakultúra fejlesztése. Döntési képesség fejlesztése.</p>

5. évfolyam

5/5. Téma: Fogyasztás

<u>Célja:</u> Tudatos, a valós szükségleteknek megfelelő fogyasztói magatartás fejlesztése.			
<u>Óraszám:</u> 9		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105_13-15	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Én ezt választom... • Oszd be a pénzt! • Amit a természet már elengedett 	<p>Vásárlás a valóságban. (Csoportmunka) Megbeszélés: a választás indoklása, módosítása. Próbavásárlás - ki vett értékeesebbet? Mi olvasható a csomagoláson? Hol készült? Miből készült? Ki gyártotta? A vásárlás kapcsolatteremtés – GOBINGÓ játék. Áruk és árak játék - becsült és tényleges ár. A csomagoló anyag sorsa: közös rajz.</p>	<p>Igények és szükségletek. Kapcsolat a globális kereskedelmen keresztül az egész világgal. Kölcsönhatások, a fogyasztói magatartás hatásai. A fogyasztás környezeti hatásai.</p>	<p>Igények és szükségletek; vágyak megkülönböztetése. Mérlegelés, döntés képességének fejlesztése. A rendszer-szemlélet fejlesztése. Az egyéni cselekvés jelentőségének felismerése.</p>

5. évfolyam

5/6. Téma: Szenvedélyek

<u>Célja:</u> Az egészséges életmód, életvitel, szokások igényének megerősítése.			
<u>Óraszám:</u> 6		<u>modulok száma:</u> 2	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105 16-17	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Hiába kínálsz, nekem nem kell! • Anyu, ne gyűjts rá...! 	<p>Adatok, tények összegyűjtése a dohányzás ismert hatásairól (ismeretterjesztő irodalom, Internet, cigarettás dobozok stb.). Miért döntenek mégis... Személyes tapasztalatok a környezetükben, a dohányzás szokásnak kialakulásáról. Tervezzünk... plakát készítése csoportmunkában. A meggyőzés és más módszerek – ötletbörze.</p>	Dohányzás és egészség.	<p>Az egészséges életmód igényének fejlesztése. Felelősség egymásért. Ellenállás a csoportnyomásnak.</p>

5. évfolyam

5/7. Téma: Itthon és a nagyvilágban

<u>Célja:</u> A sokféleség jelentősége és értéke. A lakóhely értékeinek, jellegzetességeinek megbecsülése. Kapcsolatok teremtése, egymás megismerése.			
<u>Óraszám:</u> 15		<u>modulok száma:</u> 5	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105 18-22	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Azt olvastam az Interneten... • Kontinensek, országok, emberek I. • Kontinensek, országok, emberek II. • Vendég érkezik lakóhelyünkre • Külföldi vendéggel Magyarországon 	<p>Tájékozódás a földgömbön és a térképen. A legalább hallomásból ismert földrajzi helyek, országok megkeresése.</p> <p>Személyes ismerősök, árucikkek, híres emberek – egyéni és csoportos munkában.</p> <p>Távolságok megbecsülése és valós adatok.</p> <p>Nevezetes épületek, események – csoportos gyűjtő munka.</p> <p>Írjunk útikönyvet lakóhelyünkről!</p>	<p>Égtájak.</p> <p>Kontinensek, óceánok, országok.</p> <p>Földrajzi helyek, országok és események, emberek összekapcsolása.</p> <p>Magyarország és a lakóhely jellemzői, nevezetességei.</p> <p>A szomszédos országok főbb jellemzői (lakosság, nyelv, fizetőeszköz stb.)</p>	<p>Kíváncsiság más tájak, kultúrák értékei iránt.</p> <p>A hazai értékek megbecsülése.</p>

5. évfolyam

5/8. Téma: A természet

<u>Célja:</u> Az érdeklődés fenntartása a természet, a természettudományos eredmények és módszerek iránt.			
<u>Óraszám:</u> 12		<u>modulok száma:</u> 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105_23-26	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Helyünk az Univerzumban • Az anyag regénye • Amiről a kövek mesélnek • Élet a Földön 	<p>Anyagok a természetben – érzékszervi tapasztalatok, vizsgálatok. Kérdések megfogalmazása, összegyűjtése. Egyszerű természettudományos kísérletek, iskolai laboratóriumi körülmények között. Páros munka. A tapasztalatok rögzítése, leírása, elmondása.</p> <p>Az élőlények világa – különbségek és összefüggések.</p>	<p>Az anyag szerkezete, szerveződési szintjei. A tudományos megismerés. Egyszerű vizsgálati eszközök használata.</p>	<p>Kíváncsiság, érdeklődés fenntartása. A figyelem fejlesztése. Elemző, összehasonlító, összefüggéseket kereső képesség fejlesztése. Manuális ügyesség fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejező készség fejlesztése. Kísérleti eszközök biztonságos használata.</p>

5. évfolyam

5/9. Téma: Természeti erőforrások

<u>Célja:</u> Az ember a bioszféra része.			
<u>Óraszám:</u> 12		<u>modulok száma:</u> 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105_27-31	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Talaj, víz, levegő• Az erdőben.• A kenyér és a tej• Megszólalnak a természet anyagai	<p>Megfigyelések a szabadban meghatározott szempontok szerint. A megfigyelések rögzítése. Kérdések megfogalmazása a meglátogatott területről. Meglepő és érdekes dolgok „összegyűjtése”. (Megjegyzés: <i>Tárgyi gyűjteményt nem készítünk.</i>) Egyéni és páros játék, szerepjátékok: az erdő lakói. És/vagy: látogatás egy mezőgazdasági üzemben. Játékos kapcsolat a természettel – a természet hangjai és hangszerei. Hangadó szerek készítése.</p>	<p>Az ember a bioszféra része. Erőforrások, kölcsönhatások. Táplálékaink eredete.</p>	<p>Összefüggések felismerése. Megfigyelő képesség, problémaérzékenység fejlesztése. Beleélő képesség fejlesztése. A rendszerszemlélet fejlesztése.</p>

5. évfolyam

5/10. Téma: Az energia

<u>Célja:</u> A technika és a civilizáció eredményeinek és nem kívánatos hatásainak mérlegelése.			
<u>Óraszám:</u> 8		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105_32-34	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• A kerék és más nagy találmányok• Az energia I.• Az energia II.	<p>Műszaki eszközök – hogyan működik? Meglévő ismeretek és elképzelések összegyűjtése.</p> <p>Műszaki cikkek: Mivel helyettesíthető? (Mindenki lehet feltaláló!)</p> <p>Az energia megjelenési formái , iskolai körülmények között elvégezhető egyszerű kísérletek. Adatgyűjtés: energiahordozók, honnan érkeznek hozzánk? A háztartás energiaforgalma – adatgyűjtés a saját életünkről. Az energia ára. Az energiafelhasználás környezeti hatásai - adatgyűjtés, közös megbeszélés.</p>	<p>Gyakran használt műszaki eszközök. Energia, energiahordozók, energia-átalakulások.</p>	<p>Érdeklődés a globális problémák iránt. A biztonságos környezet igényének elmélyítése. Egyéni és társadalmi cselekvési lehetőségek felismerése.</p>

5. évfolyam

5/11. Téma: Szokások, hagyományok, értékek

<u>Célja:</u> A hagyományok szerepének fontossága életünkben			
<u>Óraszám:</u> 18		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka105_35-40	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• A szabályok szerepe• Hagyományok, szokások• Ősi magyar hagyományok• Tények és értékek• Értékek alakulása• Értékek ütközése	Olvasmányélmények megbeszélése Vita	Hagyományok eredete, jelentősége Kapcsolatok a helyi tanterhez	Értékek képviselése Empátia Identitástudat felelősségvállalás

6. évfolyam

6/1. Téma: Étkezés, mozgás

<u>Célja:</u> Tájékozódás a közvetlen környezetben, az egészséges táplálkozás. Mozgás és sport. A kommunikációhoz szükséges szókincs bővítése.			
<u>Óraszám:</u> 18		<u>modulok száma:</u> 6	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_01-06	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Kiránduljunk együtt!• Sütés, főzés a szabadban• Étteremben, vendéglőben• Mozgás, sport a szabadban	Ismerkedés valós élethelyzetekkel. Közös játékok. Projekt-szerű munkaszervezés: közös tevékenység megtervezése. Kirándulás, közös játék és mozgás a szabadban.	Viselkedési formák szabadban, terepen, Táplálkozási szokások, egészséges étrend. Biztonságos tájékozódás, mozgás a terepen.	Pozitív énkép alakítása. Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása, saját közlés késleltetése. Csoportépítés. Egészséges életmód igénye

6. évfolyam

6/2. Téma: Felnőtté válás, pályaválasztás

<u>Célja:</u> Tájékozódás a közvetlen környezetben, a mindennapi kontaktusban lévő emberekkel kapcsolatos helyzetek felismerése, megoldása. A kommunikációhoz szükséges szókincs bővítése.			
<u>Óraszám:</u> 9		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_07-09	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Foglalkozások, mesterségek• Munkanélküliek• Kereset és jövedelem	Beszélgetés, szituációs játék, drámajáték. Kapcsolatteremtés felnőttekkel. Szülők, családok, külső meghívottak mint együttműködő partnerek részvétele.	A munka világa. Tanulás, szaktudás, szakma, mesterség, hivatás. Kereset, jövedelemforrások.	Pozitív énkép alakítása. Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kommunikációs készség fejlesztése, Szabályok szükségességének és betartásának felismerése. Információk önálló értékelése.

6. évfolyam

6/3. Téma: Szervezetünk változásai

<u>Célja:</u> Tájékozódás a közvetlen környezetben, a mindennapi kontaktusban lévő emberekkel kapcsolatos helyzetek felismerése, megoldása. Az én-kép formálása. A kommunikációhoz szükséges szókincs bővítése.			
<u>Óraszám:</u> 12		<u>modulok száma:</u> 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_10-13	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Fiúk, lányok • Barátság és szerelem • Divatos és menő... 	<p>Beszélgetés, szituációs játék, rajzkészítés, saját történet elbeszélése csoportban Önálló információgyűjtés. Szabályjátékok. Alternatívák kitalálása és eljátszása a mindennapi életben előforduló helyzetekben. A személyes élet-történet</p>	<p>Család, családtagok, generációk, életkorok és változások, A nemi szerepek. A kamaszkor anatómiai, élettani és lelki változásai. A reklám és a divat A nemi szerepek a mindennapi életben és műalkotásokban. Öltözködés, szórakozás, zene</p>	<p>Pozitív énkép alakítása. Önismeret. Önbizalom. Helyzetfelismerés. Kommunikációs készség fejlesztése, mások meghallgatása Kortárs kapcsolatok fejlődése.</p>

6. évfolyam

6/4. Téma: Tanulás, szórakozás

<u>Célja</u> : Változatos tanulási módok és helyszínek. Önálló ismeretszerzés a közgyűjtemények segítségével.			
<u>Óraszám</u> : 12		<u>modulok száma</u> : 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek</u> : Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_14-17	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Tanulás a múzeumban • Fűvészkert, botanikus kert • Állatkerti séta Tanulás a Neten...	Tanulás változatos helyszíneken. Múzeumlátogatás, múzeumpedagógiai eszközök. Külső szakemberek bevonása. (múzeumpedagógus, zoopedagógus, természetvédelmi szakember, könyvtáros stb.) Kutató munka a szabadban, könyvtárban és az Internet segítségével. Önálló kutatás és projekt.	Nem csak könyvekből tanulhatunk. Tanulási stratégiák. Történeti és természeti értékek a közgyűjteményekben.	Önálló ismeretszerzés. Projekt módszer sikeres alkalmazása. Érdeklődés, kíváncsiság felkeltése, fenntartása. Kommunikációs készség fejlesztése

6. évfolyam

6/5. Téma: Közlekedés

Célja: Tájékozódás a közvetlen környezetben, a mindennapi kontaktusban lévő emberekkel kapcsolatos helyzetek felismerése, megoldása. Az én-kép formálása. A biztonságos gyalogos közlekedés elsajátítása.

Óraszám: 12

modulok száma: 4

Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek: **Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport**

<u>Modulok címe</u> szka106_18-21	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• A vándormadarak nyomában• Utazások Magyarországon• Utazások Európában• Utazás a világ körül	Internet Térkép, atlasz, földgömb használata. A távolsági és nemzetközi közlekedés sajátosságainak játékos megismerése.	Szokásos közlekedési útvonalak és eszközök, közlekedési szabályok. Távolsági közlekedés. Menetrendek. Természeti és társadalmi földrajzi szempontok az utazás megtervezésében.	Tervezés. Rendszerszemlélet. Biztos tájékozódás a térképen és dokumentumokban. Nagyságrendek becslése. Kommunikációs készség fejlesztése,

6. évfolyam

6/6. Téma: Fogyasztás, gazdálkodás

<u>Célja:</u> Szükségletek és igények felismerése, megkülönböztetése. Társadalmi csoportok megismerése, a társadalmi igazságosság igénye.			
<u>Óraszám:</u> 12		<u>Modulok száma:</u> 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_22-25	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Szükségletek és igények• Szegények és gazdagok• Észak és Dél országai• Adót fizetünk	A fogyasztói magatartás és szokások megfigyelése. Az egyéni, családi és a nemzetgazdaság összehasonlítása. Adatgyűjtés, sajtófigyelés, riport, közös játék. Rajzkészítés.	A fogyasztói társadalom jellemzői. Globális gondok, és a saját életvitel összefüggései. A társadalmi gazdasági egyenlőtlenség háttere. A nemzetgazdaság szempontjai, a közösségi érdek, a közvagyon.	Önismeret. Szükségletek, igények és vágyak megkülönböztetése. Szolidaritás. Anyagi és emberi értékek megkülönböztetése.

6. évfolyam

6/7. Téma: Szenvedélyek

<u>Célja:</u> Az egészséges életvitel igénye. Kritikus szemlélet és önismeret fejlesztése. Társadalmi összefüggések felismerése a szenvedélybetegségekkel kapcsolatban.			
<u>Óraszám:</u> 11		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_26-28	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Maradj köztünk! • „Kóla” • Szórakoztató elektronika 	<p>Beszélgetés, szituációs játék, kutatási projekt</p> <p>Alternatívák kitalálása és eljátszása a mindennapi életben előforduló helyzetekben.</p> <p>Külső előadók, partnerek meghallgatása.</p>	<p>Drog, alkoholfogyasztás tágabb társadalmi összefüggései.</p> <p>Üzleti érdek, reklám és a szenvedélyek.</p> <p>Függőséghez vezető tevékenységek. PC, TV.</p>	<p>Pozitív énkép alakítása.</p> <p>Önbizalom.</p> <p>Helyzetfelismerés.</p> <p>Önismeret.</p> <p>Kritikus szemlélet.</p> <p>.</p>

6. évfolyam

6/8. Téma: Média, informatika

<u>Célja:</u> Információáramlás és tanulás összefüggései. Változatos ismeretszerzési módok. Egyéni tanulás/teljesítmény és			
<u>Óraszám:</u> 9		<u>modulok száma:</u> 3	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_29-31	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Tanulás az egész életen át• Hogyan működik a mobilod?• Tudományos kutatás – kalandok és véletlenek	Beszélgetés, szituációs játék, kutatási projekt Külső előadók, partnerek meghallgatása.	Tanulási stratégiák, lehetőségek Hírközlési csatornák Izgalmas tudományos felfedezések története	Pozitív énkép alakítása. Önbizalom. Kíváncsiság. Önismeret. Identitásválasztás. Kritikus szemlélet.

6. évfolyam

6/9. Téma: Természet/erdei iskola

<u>Célja:</u> Önálló ismerkedés a természettel. Tervszerű, közös tapasztalatszerzés Az egészséges életvitel igénye.			
<u>Óraszám:</u> 15		<u>modulok száma:</u> 5	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_32-36	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Robinson utódai • Erdei iskolába megyünk! • A föld és az élővilág érdekességei • Az emberek • Erdei iskola - nálunk 	<p>kutatási projekt „Expedíció” tervezése Riport A megfigyelések, adatok változatos dokumentálása és bemutatása</p>	<p>Természeti jelenségek, adottságok és az emberi tevékenység összefüggései Országismeret</p>	<p>Önbizalom. Kíváncsiság Önállóság Kreativitás Helyzetfelismerés. Önismeret. Felelősség. Szabályalkotás és szabálykövetés.</p>

6. évfolyam

6/10. Téma: Energia, gazdálkodás

<u>Célja:</u> Az egészséges életvitel igénye. Kritikus szemlélet és önismeret fejlesztése.			
<u>Óraszám:</u> 12		<u>modulok száma:</u> 4	
<u>Érintett/feldolgozott NAT – műveltségi területek:</u> Ember a természetben, Ember és társadalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Művészetek, Testnevelés és sport			
<u>Modulok címe</u> szka106_37-40	<u>Javasolt tevékenységek, ajánlott módszerek</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Fejlesztési feladatok</u>
<ul style="list-style-type: none">• Anyagok és műanyagok• Halmazállapotok• Energiahordozók, erőforrások, erőművek• Ipar, mezőgazdaság, közlekedés, szolgáltatás	Természeti erőforrások felismerése, rendszerezés Külső előadók, partnerek meghallgatása.	A bioszféra és a technoszféra kapcsolatai Fejlődés, fenntartható fejlődés, ökológiai lábnyom	Helyzetfelismerés. Rendszerezés. Alternatívák keresése. Döntés képessége Önismeret. Kritikus szemlélet. Tolerancia.